

Landelijke Klachtencommissie voor het openbaar en het algemeen toegankelijk onderwijs

(mr. M.E.A. Wildenburg, S. Drijver, W.Dulfer-Visser)

Uitspraaknr. 00.046

Datum:

18 december 2000

Geen adequate begeleiding in sociaal-emotionele en didactische ontwikkeling; klacht deels gegrond; primair onderwijs

De klacht

De ouders klagen erover dat de directeur en de groepsleerkracht, erin hebben gefaald hun dochter op een passende manier begeleiding in haar sociaal-emotionele ontwikkeling te geven. De ouders zijn door hen niet serieus genomen als zij over de problemen rondom hun dochter wilden praten om zo samen tot een oplossing te komen. De directeur en de leerkracht hebben niet adequaat gereageerd op het feit dat hun dochter zodanig gepest werd dat zij het mikpunt van de klas geworden was, terwijl zij van het pesten op de hoogte waren. De leerkracht heeft het meisje geen passende begeleiding geboden op het terrein van leerprestaties, waardoor een leerachterstand is ontstaan.

De visie van partijen

De ouders hadden in groep 5 het gevoel dat hun dochter niet erg lekker in haar vel zat op school. Toen zij dat bij de toenmalige leerkracht aanklaagden, vernamen zij voor het eerst dat zij zo nu en dan uit woede haar tafeltje omgooide. Hierover hadden de ouders tot dan toe niets gehoord.

In groep 6 kreeg hun dochter een andere leerkracht en vanaf toen ging het bergafwaarts. Thuis werd zij steeds stiller en passiever, terwijl zij volgens de directeur op school juist steeds drukker en beweeglijker werd. Het meisje klaagde er bovendien over dat zij op school geplaagd werd.

De ouders hebben hierover op hun verzoek met de leerkracht over gesproken. Deze bevestigde dat het niet goed ging met het meisje. Zij gooide nog steeds regelmatig haar tafeltje om en was erg druk. Later vertelde hij de ouders dat hij niet goed meer wist hoe hij hun dochter verder moest aanpakken en hij adviseerde buiten de school hulp voor haar te zoeken, daar het probleem naar zijn zeggen in haarzelf zat. De leerkracht bevestigde dat zij gepest werd, maar weet dat aan haar eigen gedrag. Na een gesprek over een ander incident hebben de ouders het gevoel overgehouden niet serieus te worden genomen, onder meer doordat nu ook de directeur aangaf dat de ouders hulp aan een opvoedingssteunpunt zouden moeten vragen en doordat de groepsleerkracht en de directeur niet bereid waren de rol van de school in het welbevinden van hun dochter te onderzoeken.

De ouders hebben contact opgenomen met het steunpunt en hebben daar een intakegesprek gehad. Toen hebben zij aan de contactpersoon gezegd te denken dat het steunpunt voor hen niet het juiste adres was. Zij hadden al besloten hun dochter op een andere basisschool te plaatsen en daarvan wilden zij de resultaten afwachten. Inderdaad hebben de ouders het steunpunt laten weten definitief geen gebruik van zijn diensten te zullen maken, daar het erg goed ging (en nog steeds gaat) met hun dochter op de nieuwe school.

De ouders beklagen zich er verder over dat slechts tweemaal door de directeur apart met hun dochter gesprekjes zijn gevoerd, maar dat hij hiermee is gestopt nadat hem ter ore was gekomen dat de ouders zijn advies om het steunpunt in te schakelen, niet wilden opvolgen. De directeur en de leerkracht hebben nagelaten iets te doen met het gegeven dat het meisje telkens haar tafeltje omgooide. Volgens de ouders moet dit worden gezien als een schreeuw om aandacht. Op de nieuwe school heeft zij dat nog nooit gedaan. Het feit dat de basisschool bleef volhouden dat het allemaal aan haar en de ouders zelf lag, nemen de ouders de directeur en de leerkracht zeer kwalijk. Het feit dat de dochter op de nieuwe school met sprongen vooruit gaat, levert voldoende bewijs dat het niet aan haar en hen zelf lag.

Tevens begeleidde de leerkracht hun dochter in didactisch opzicht niet juist. Van enige extra hulp in de vorm van RT hebben de ouders in groep 6 niets gemerkt. Wel heeft de intern begeleider in groep 5 extra aandacht aan het meisje besteed. Tenslotte hebben de ouders zich erover verbaasd dat de school geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om het Regionaal Pedagogisch Centrum in te schakelen, terwijl de school zelf ook nog allerlei onderzoeks- en ondersteuningsmiddelen had kunnen benutten. Hierover staat in de schoolgids immers het nodige vermeld. Het enige dat de ouders hebben vernomen is dat men het met hun dochter niet meer wist. Het is niet gebleken dat de school de mogelijkheden uit haar eigen schoolgids heeft benut.

De ter verdediging door de directeur en de leerkracht tegenover de Commissie naar voren gebrachte beslissing om hun dochter de tweede helft van het schooljaar in groep 6 eens anders aan te gaan pakken, heeft de ouders nooit op een eerder moment bereikt. Ook hebben zij niet geweten dat de school tot die tijd een vooral beschermende aanpak van hun dochter had toegepast.

Volgens de directeur en de leerkracht heeft de dochter op sociaal-emotioneel gebied een ontwikkeling vertoond die door de opeenvolgende leerkrachten wordt gekenschetst als 'explosief gedrag'. Halverwege groep 6 hebben de twee leerkrachten van groep 6 samen met de intern begeleider en de directeur geconstateerd dat de dochter ondanks de progressie die zij maakte, niet altijd leeftijdsadequaat gedrag vertoonde. Dit leidde tot de conclusie dat de vooruitgang die zij wel vertoonde geen intrinsieke verbetering was. Genoemde betrokkenen constateerden toen tevens dat de dochter eigenlijk al jaren erg door hen in bescherming genomen werd en men vroeg zich af of zij haar daarmee wel hielpen. In plaats van tegen haar op te treden werd er telkens na een gebeurtenis, bijvoorbeeld wanneer zij haar tafel had omgegooid, weer met haar gepraat over hoe het zover had kunnen komen, dat het gevaar voor haarzelf en anderen opleverde en of zij niet beter anders had kunnen reageren. Zij pikte hiervan wel wat op, maar kwam er ook niet verder mee. De leerkracht heeft een gesprek met de moeder gehad waarin hij toen van zijn kant gezegd dat haar dochter op school dikwijls explosief gedrag vertoonde. Haar reactie op zijn mededeling was dat er ook sprake kon zijn van aanstellerij en dat zij het nog eens met haar dochter zou bespreken.

Na de jaarwisseling wijzigden de teamleden hun waardering voor de lichte vooruitgang die het meisje steeds vertoonde in hun opvatting dat zij het slechts dankzij hun protectie wist vol te houden. Hierdoor ontstond toen het voornemen voortaan meer eisen aan haar te gaan stellen. Dit hielp echter niet, zij reageerde erop door zich ongelukkig te voelen. Dit leidde de school tot het idee dat de hulp die zij nodig had, niet door hen geboden kon worden. De groepsleerkracht heeft dat standpunt tot tweemaal toe aan de moeder overgebracht, die zijn advies om externe begeleiding in te schakelen in overweging zou nemen. Intussen zou hij eenmaal per week met het meisje praten met als doel haar zelfvertrouwen wat op te vijzelen, tot er externe professionele begeleiding zou zijn.

Tweemaal heeft de directeur met de dochter van de ouders gesproken alvorens hij zowel van moeder vernam dat zij een andere school overwoog als via het opvoedingssteunpunt te horen

kreeg dat het steunpunt de kans erg gering achtte dat de ouders zijn hulpaanbod zouden aanvaarden. Op dat moment achtte de directeur het bieden van hulp vanuit zijn school niet zinvol meer.

Op de school wordt jaarlijks in de groepen 6 t/m 8 de pesttest afgenomen, waarvan de resultaten zowel met het team als met de betrokken groep worden besproken. Hoewel de basisschool er niet ongunstig afkomt, blijft pesten voorkomen en de school blijft hieraan werken. Daar waar andere professionele hulp nodig is, moet die echter niet buiten beeld blijven en daarvoor ligt primair de verantwoordelijkheid bij de ouders.

Met betrekking tot het klachtonderdeel dat de dochter geen passende begeleiding op het gebied van de leerprestaties zou zijn geboden zeggen de directeur en de leerkracht dat de dochter op rekentoetsen consequent matig tot voldoende scoorde; rekenen was niet haar sterke kant. Behalve in groep 5 heeft de dochter in groep 6 ook extra hulp voor rekenen gekregen en wel van één van de remedial teachers, die tevens haar groepsleerkracht was. Hierbij vertoonden haar prestaties progressie.

De school heeft bewust geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de schoolbegeleidingsdienst in te schakelen. Wel is haar geval een keer anoniem aan de schoolbegeleider voorgelegd, die in beeld komt bij schoolspecifieke problemen. Deze had evenwel de indruk dat het hier het schoolprobleem oversteeg. Overigens betekende de verwijzing van de ouders naar het opvoedingssteunpunt niet dat de rol van de school helemaal buiten beeld zou blijven. Die verwijzing door de directeur en de leerkracht was er dus geenszins op gericht alle schuld naar de ouders af te schuiven.

Overwegingen van de Commissie

De Commissie heeft geconstateerd dat de basisschool weliswaar veel aan de begeleiding van de dochter heeft gedaan, maar tevens dat die begeleiding – ook naar zeggen van de directeur en de leerkracht zelf – misschien niet de meest passende is geweest. Naar het oordeel van de Commissie hebben de opeenvolgende groepsleerkrachten, intern begeleider en schooldirectie in commissie deze leerlinge veel te lang in een beschermde situatie gehouden, waardoor zij haar problemen eerder lieten voortbestaan dan oplossen. In feite ontstond hierdoor – in tegenstelling tot wat ongetwijfeld de bedoeling van de school hiermee is geweest – een situatie waarin aan haar helemaal geen eisen werden gesteld, waarop zij met steeds meer misbaar reageerde. De directeur en de leerkracht hanteren hiervoor zelf de term ‘explosief’. Het heeft de Commissie verbaasd te vernemen dat zelfs toen de dochter haar onmacht uitte door met schoolmeubilair te gaan gooien, daarop telkens weer invoelend werd gereageerd in plaats van haar een kristalhelder halt toe te roepen. In de reactie van de moeder dat er allicht sprake was van aanstellerij aan de kant van haar dochter, heeft de leerkracht, zo heeft de Commissie vastgesteld, evenmin aanleiding gezien zijn beschermende aanpak te heroverwegen, terwijl deze reactie toch aangaf dat de moeder haar dochters gedrag onwenselijk vond en zeker niet verwachtte dat dat steeds met de mantel der liefde bedekt zou worden.

De Commissie heeft eveneens geconstateerd dat de school van opvatting is veranderd over welke aanpak van de dochter de meest passende zou zijn. Daartoe heeft de school, naar het oordeel van de Commissie, een wel heel plotselinge wending gemaakt, hoe gerechtvaardigd op zichzelf die wijziging van opvatting misschien ook was.

Het is de Commissie ook niet gebleken dat de school de in haar schoolgids aangegeven mogelijkheid heeft benut om een specifiek op de dochter gericht handlungsplan te ontwerpen, terwijl, afgaand op het gestelde door de directeur en de leerkracht, het meisje op deze school al vanaf groep 2 te boek stond als een kind met problemen op sociaal-emotioneel gebied. Voorzover de school de dochter gedurende haar schoolcarrière extra begeleiding heeft

geboden, beperkte zich dat tot RT op het vakgebied rekenen.

De directeur en de leerkracht hebben naar voren gebracht de bescherming van de dochter in eerste instantie als beste methode te hebben gezien, omdat zij nu en dan wel progressie vertoonde in haar sociale ontwikkeling en er lange tijd goede hoop was dat haar sociaal onwenselijk gedrag 'er langzaam maar zeker uit zou groeien'. Verweerders hebben aangegeven halverwege groep 6 tot een ander inzicht te zijn gekomen, waarna zij min of meer per ommekeer ook een andere aanpak kozen. Toen zij hiermee niet uit de voeten kon en daar, naar zeggen van de directeur en de leerkracht en ondersteund door de ervaringen van haar ouders (die van een andere aanpak evenwel niets wisten), 'op reageerde door zich ongelukkig te voelen', rees de overtuiging dat haar problematiek de deskundigheid van de school te boven ging. Naar het oordeel van de Commissie kan, los van de eventueel verdere problematiek van deze leerlinge, gesteld worden dat de school aldus aan het zich ongelukkig voelen van het meisje heeft bijgedragen.

Het feit dat de ouders pas door de klachtenprocedure bij de LKC hebben vernomen dat het team van de basisschool jarenlang hun dochter bewust in bescherming heeft genomen maar op een bepaald moment gekozen heeft voor een andere aanpak, leidt de Commissie bovendien tot het oordeel dat de school tekort is geschoten in haar eigen gedragsregels ten aanzien van de communicatie tussen school en ouders. Naar het oordeel van de Commissie heeft het geschort aan het overleg tussen school en ouders en zijn de ouders onvoldoende betrokken bij de door de school aanvankelijk gekozen, alsmede bij de daarna gewijzigde, aanpak van hun dochter. Dat de ouders de verwijzing naar het opvoedingssteunpunt daardoor hebben ervaren als een afschuiven van de problematiek op ouders en leerlinge zelf, acht de Commissie begrijpelijk.

Voor wat betreft het klachtonderdeel dat de directeur en de leerkracht niet adequaat hebben gereageerd op het feit dat de dochter zo gepest werd, overweegt de Commissie als volgt. Het is de Commissie gebleken dat de leerkracht wel degelijk steeds gereageerd heeft op situaties waarin het meisje het mikpunt van de klas was, zowel in gesprekken met haar als met de ouders, individueel en in groepsverband. Noch ter zitting, noch uit de stukken is de Commissie gebleken dat deze aanpak ingebed was in een structureel anti-pestbeleid, ondanks het feit dat er jaarlijks een pesttest werd afgenomen. De Commissie acht wat dat betreft dat er meer sprake geweest van ad hoc optreden. Dit telkens op incidentele basis ingaan op pestsituaties, in combinatie met de jarenlang gekozen beschermende houding ten opzichte van de dochter door het team wanneer zij zelf onwenselijk gedrag vertoonde, leidt de Commissie tot het oordeel dat hier geen sprake was van een adequaat reageren. Zij sluit bovendien niet uit dat de dochter hierdoor nog meer mikpunt van pesterijen werd.

Op grond van bovenstaande overwegingen komt de Commissie tot het oordeel dat de klachtonderdelen dat de directeur en de leerkracht hebben gefaald het meisje op een passende manier begeleiding in haar sociaal-emotionele ontwikkeling te geven en dat verweerders de ouders niet serieus hebben genomen in hun pogingen samen met hen tot een oplossing te komen, gegrond zijn.

Hierbij plaatst de Commissie de kanttekening dat ook de ouders tegenover de directeur en de leerkracht naar het oordeel van de Commissie te weinig rechtstreeks geuit hebben dat zij de overplaatsing van hun dochter naar een andere school overwogen en niet gepoogd hebben daarin samen met de basisschool een afweging te maken.

Met betrekking tot het klachtonderdeel dat de leerkracht de dochter geen passende begeleiding op het terrein van leerprestaties heeft geboden, waardoor een leerachterstand is ontstaan, overweegt de Commissie het volgende. Het is de Commissie gebleken dat het meisje zowel in groep 5 als in groep 6 extra rekenonderwijs heeft gehad, maar dat het gedurende het laatste leerjaar kennelijk noch voor het meisje noch voor haar ouders duidelijk was dat dit het

geval was. Dit hield verband met het gegeven dat de remedial teacher in dit geval dezelfde persoon was als één van de groepsleerkrachten, een ander dan de leerkracht. Naar het oordeel van de Commissie heeft hij wel adequaat gereageerd op de matige prestaties van de dochter op het gebied van het rekenonderwijs. Het feit dat de ouders hierover kennelijk niet goed waren geïnformeerd, beoordeelt de Commissie wel als een nalatigheid, maar dat feit leidt niet tot de grondverklaring van het door hen op dit punt geformuleerde klachtonderdeel.

Het oordeel van de Commissie

De klachten zijn gegrond, met uitzondering van het laatste klachtonderdeel, gericht tegen de leerkracht.

Advies aan het schoolbestuur

De Commissie adviseert het schoolbestuur meer structuur aan te brengen in de leerlingenzorg aan de hand van leerlingbesprekingen, behandelplannen en stappenplannen om daarmee te voorkomen dat de (pedagogische) ontwikkeling van de leerlingen onvoldoende structureel in beeld gebracht wordt en een achteraf foutieve aanpak van een individuele leerling gedurende jaren wordt gehandhaafd.

Ten slotte adviseert de Commissie het schoolbestuur in overleg met de directie van de school het anti-pestbeleid verder te ontwikkelen en vervolgens op de naleving daarvan toe te zien.